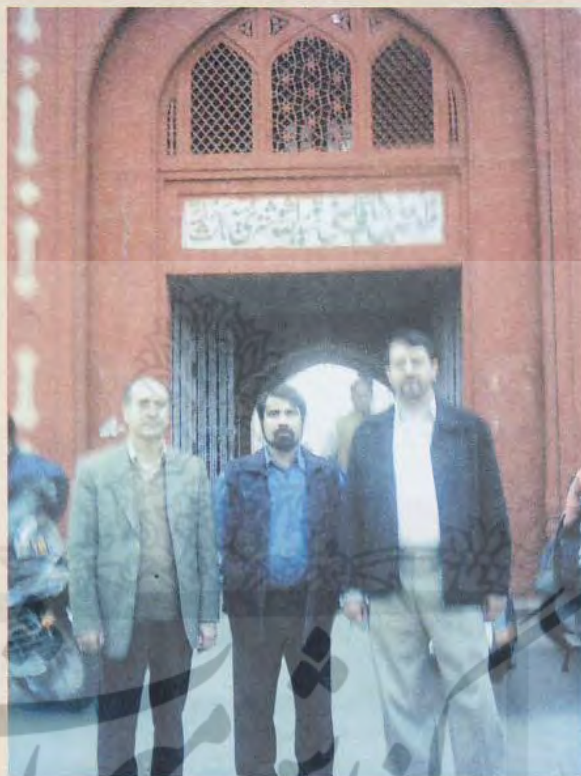

سفر به آگرا

روزیکشنبه ۱۸ دسامبر برای دیدار از تاج محل به همراه دوستان، از میهمانسرای^۳ دانشگاه دهلی عازم شهر آگر شدیم. شیوه خیابان کشی و رانندگی به سبک انگلیسی ها، اولین بار برای من در لاهور تازگی داشت، منتها وقتی کنار راننده می نشینی و ۱۸۰ کیلومتر راه شلوغ و پر تردد را با انواع کامیونهای باری گرفته تا اتوریکشا و ریکشا (سه چرخه) ها و گاریهایی که با شتر و گاو کنار جاده در حرکتند می گذرانی، چرت از سرت می پرد و متوجه می شوی که از دحام جمعیت یک میلیارد و سیصد میلیون در سراسر این کشور پهناور چه می کنند و اینان چگونه در آن بسر می برند. ده

کیلومتری آگرا به روستای سکندرا محل دفن و آرامگاه اکبر رسیدیم. در سردر ورودی کتیبه های فارسی به خط نستعلیق زیبا بجای مانده از آن ایام چشم نواز و روح بخش می نمود. با دوستان توفقی کردیم و دور تا دور تمام کتیبه ها را خواندیم. فضای داخل سرسبز و بزرگ که آهوان و غزالان و سنجابان و میمونها و گوزنها به گشت و چرا آزادانه مشغول بودند و کسی مزاحم آنها نمی شد. پس از دیدار از قبر اکبر راهی تاج محل شدیم.

تاج محل مزار ممتاز محل و شاه جهان همسر اوست. ممتاز محل دختر ایرانی است که شاه جهان بزرگ پادشاه گورکانی عاشق او می شود و به عشق

او این مکان را برای او بنامی کند که تا بد در آن آرام گیرد. محمد علی شیرازی معمار ایرانی، این اثر بی نظیر تاریخی را با هنرنمایی تمام از سنگ مرمر سفید که در کتیبه‌های آن خطوط اسلیمی و گل بوته‌های رنگی را از سنگ جاسازی نموده، بنیان می‌نهد. کتیبه‌های بیرونی را سوره یاسین با خط ثلث بسیار عالی تزئین کرده است و داخل آرامگاه نیز به تناسب آیات مختلفی کتابت شده و نوع

معماری تداعی ساختار مسجد شاه اصفهان را می‌کند که پژواک هر صدایی به بلندی تمام به گوش می‌رسد. پروفیسور اظهار دهلوی تعریف می‌کردند که شاه جهان به معمار ایرانی گفت: پس از اینکه بنا را ساختی دستانت را قطع می‌کنم تا مثل آن را

جایی دیگر نسازی و هر چه انعام خواهی به تو می‌دهم. پس از اتمام کار، معمار از شاه اجازه می‌خواهد که به تنهایی بالای گنبد رود. او در بالای گنبد سوراخی حفر می‌کند و می‌گوید هر سال از آن سوراخ قطره‌ای آب می‌چکد و به شاه می‌گوید: من هم یادگاری از خود روی گنبد گذاشتم که تا بد کسی به رموز آن پی نخواهد برد.

پس از زیارت آرامگاه ممتاز محل، راهی مزار شهید

ثالث قاضی نورالله شوشتری. رضوان الله علیه. صاحب مجالس المؤمنین شدیم که در منطقه‌ای به نام «دیلباغ» او را مدفون ساخته‌اند. مزار غریبانه او ما را دلگیر و محزون ساخت و آرزو کردیم که در آینده شرایط بازسازی و نوسازی آن با همکاری مسئولان محلی فراهم شود.

نخستین دیدار ما در مرکز تحقیقات فارسی با پروفیسور عزیزالدین حسین همدانی بود. وی استاد

تاریخ دوره مغول و

تیموری است. بیشتر کتاب

کلمات طینات را با ۱۱ نسخه

تصحیح کرده که یک

نسخه آن را به بنده اهدا

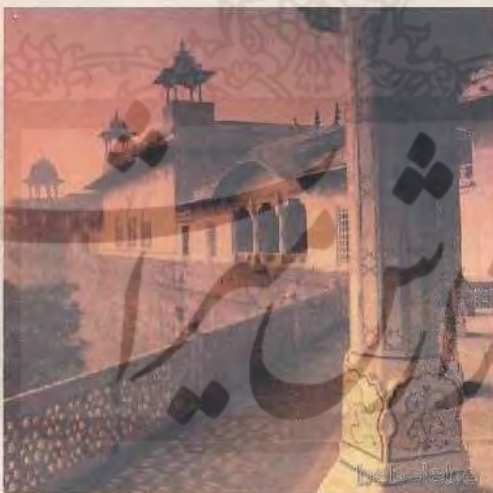
کرد. ایشان تصحیح تاریخ

فیروز شاهی را در دست

داشت. مقاله‌ای در معرفی

آن اثر به ما دادند و قرار شد

پس از بررسی مقاله،

قرارداد کار را برایشان بفرستیم.

در این جلسه آقای ابطی نکته مهمی را یادآور

شدند. ایشان حفظ و حراست از نسخه‌های خطی

و نشر و احیای آنها را از وظایف مراکز تحقیقاتی دو

کشور ایران و هند ذکر کردند و تصویری از

تفاهمنامه تحت عنوان «همکاریهای حفاظت از

میراث مشترک فرهنگی ایران و هند» را به دست

گرفتند و برخی از مواد آن را خواندند. این

تفاهمنامه در ۱۹ بند مورخ ۲۳ آذر ۱۳۸۲ برابر با ۱۳ دسامبر ۲۰۰۳ به امضا نمایندگان رؤسای جمهوری ایران و نخست وزیر هند رسیده و حاوی مطالب بسیار مهمی در این خصوص است: بندیک این اعلامیه بر میراث مشترک بودن زبان و ادبیات فارسی، آثار باستانی و مفاخر فرهنگی دو کشور تأکید می‌کند. تأسیس مرکز تحقیقات فارسی در هند، موضوع بند دو است و در بند سه آورده: با توجه به انبوه نسخ فارسی موجود در هند، دولت هند امکان فهرست نویسی، تصویر برداری و تهیه میکروفیلم نسخ را برای دولت ایران فراهم می‌آورد و متقابلاً دولت ایران امکان آموزش کتابداران هندی مرتبط با نسخ خطی فارسی را در

ایران فراهم نماید. در بند هفت، فراهم سازی امکان چاپ سالانه ۲۰ کتاب استادان زبان فارسی تأکید شده و در بند نهم همکاری طرفین برای مرمت و بازسازی آثار باستانی مشترک مورد توافق قرار گرفته است. انجام پژوهشهای تحقیقاتی در زمینه میراث مشترک، موضوع بند یازدهم است و بند دوازده به اجازه دولت هند برای پژوهشگران ایرانی جهت شناسایی، تصویر

و فیلم برداری آثار باستانی اختصاص یافته و برگزاری سمینارهایی در خصوص «نقش میراثهای مشترک فرهنگی در روابط دو جانبه، منطقه‌ای و بین‌المللی» محتوای بند پانزده را تشکیل می‌دهد.

خوشبختانه این تفاهمنامه موانع بسیاری را بر طرف ساخته است و هر گونه عذر و بهانه‌ای را برای عدم همکاری از بین می‌برد. مرکز پژوهشی میراث مکتوب به عنوان یک مؤسسه علمی غیر دولتی که تاحدی عمل به مفاد توافقنامه یاد شده را سالها پیش از این در اساسنامه خود جای داده است، علاقه مند است با همکاری مراکز علمی و دانشگاهی در هند، اهداف یاد شده را پیگیری نموده و

برای حفظ و حراست و نشر و پژوهش نسخه‌های خطی، از هیچ تلاشی دریغ نرزد. در همین چارچوب، مرکز اعلام آمادگی کرد که با همکاری کتابخانه ملی ایران و مشارکت موزه ملی و کتابخانه دانشگاه دهلی کارگاه آموزش مرمت نسخه و آفت زدایی و امور دیگر را برای سالهای آینده برنامه ریزی کند.

3. International guest house.